

INTERNATIONALE VAN OORLOGSTEGENSTANDERS (I.O.T.)

Vlaamse afdeling van de War Resisters' International

(Opnieuw) opgericht in 1965

2540 Hove (Belgium), februari 1988

Vredestraat 65

Tel. 00.32.(0)3.4557763

E-mail: verstraeten.jean@belgacom.net

DE "GEALIGNEERDE" VREDESBEWEGING : ENKELE BEDENKINGEN

Na de ontbinding van de Communistische Internationale gingen de machthebbers van de Sovjet-Unie over tot het oprichten van internationaal gestructureerde mantelorganisaties. Onder die laatste nam de Wereldvrede Raad (W.V.R.), gesticht in 1948, een belangrijke plaats in. Alle communistische partijen kregen de opdracht nationale afdelingen van deze organisatie in 't leven te roepen. Zo ontstond in dit land de Belgische Unie ter Verdediging van de Vrede (B.U.V.V.) die sinds enkele jaren de benaming van haar blad, namelijk Vrede, overnam. Alleen de Franstalige beweging behield de oorspronkelijke naam : Union Belge pour la Défense de la Paix.

Pluralistische vredesbeweging?

De communistische partijen die secties van de Wereldvrede Raad oprichtten, wilden uitdrukkelijk dat die "alle filosofische en politieke strekkingen" zouden omvatten. Alleen, het gedachtegoed van die secties, ook in Westerse landen, stamde essentieel van de communistische partijen, welke laatste op het stuk van vrede en internationale politiek in beslissende mate werden beïnvloed door de standpunten en de propaganda van de regering van de Sovjet-Unie. Men wilde dus een zo breed mogelijk publiek op de been brengen, zeker, maar dan wel achter een lijn die wezenlijk werd bepaald door de machthebbers van een militair blok.

Vredesmars San-Francisco/Moskou + Everyman

Toen in 1961 enkele pacifistische groepen een vredesmars van San-Francisco naar Moskou op touw zetten, kreeg die van de Sovjetautoriteiten de toelating om het land binnen te komen. Die mars trok eveneens door België, en er werd hier dan ook een onthaalcomité opgericht. Aan dit laatste verleende de B.U.V.V. haar medewerking, maar dat deed ze niet toen in het najaar van

1962 het scheepje Everyman in Oostende aanlegde. De Everyman was voordien tweemaal gevaren naar Amerikaanse nucleaire testzones in de Stille Oceaan. Thans wilde men koers zetten op Leningrad en van daaruit langs de binnenwateren Moskou bereiken. Dit keer evenwel had de regering van Moskou laten weten dat ze aan de anti-atoomgroep de toegang tot de Sovjet-Unie zou weigeren. En nu bleek dus dat de B.U.V.V. niet onafhankelijk genoeg stond om dit te betreuren en om, in weerwil van wat men er in Moskou over dacht, haar sympathie en steun te verlenen aan de actie van de Everyman. Plotseling lieten haar kopstukken (kernleden van de partij) tegen alle redelijkheid in argumenten gelden als die welke de protestvaarders ook in Leningrad te horen kregen : "Je hebt toch reden genoeg om voor eigen deur te vegen:"

Samenwerking toch wenselijk?

Alle niet op Moskou gealigneerde vredesbewegingen waren (zijn) verboden in het Oostblok. In de Sovjet-Unie werd een laatste broederschap van geweldlozen volgens Tolstoi in 1925 uitgeroeid door het stalinistisch bewind. Sindsdien hoorde men, tot voor kort, nooit meer iets over een groep vrije oorlogstegenstanders in dat land of in zijn satellieten. Zo kwam het dat alleen de officiële vredesbeweging van het Oostblok aan beide zijden van het zogenoemde IJzeren Gordijn kon werken. Een dergelijke beweging mocht naar ons oordeel geenszins als gesprekspartner worden afgewezen. In de jaren zestig vroegen we, als Comité voor geweldloze Vredesactie, dan ook geregeld aan afgevaardigden van de B.U.V.V. om hun standpunt te komen uiteenzetten.

"Vredesvrienden" ?

Dat onafhankelijke oorlogstegenstanders een dergelijke bereidheid tot dialoog vertonen, kan men in beginsel alleen goedkeuren. Toch lagen sommige gegevens uiterst kies. Zo vonden de Westerse afdelingen van de W.V.R. en bewegingen als de War Resisters' International of de International Fellowship of Reconciliation het normaal dat ze te gelegener tijd samenwerkten. WVR-mensen spraken over onafhankelijke pacifisten en wereldfederalisten als over "vredesvrienden" Alleen, de "vredesvrienden" in het Oostblok vergaten ze dan wel geheel. Nooit bereikte ons het bericht dat op het vlak van de internationale Wereldvredesraad Westerse bestuursleden protesteerden tegen het feit dat in de zich socialistisch noemende landen niet-regeringsgebonden vredesvoorvechters met harde vuist werden uitgeschakeld, in gevangenschappen of gekkenhuizen gestopt, of op allerlei manieren mishandeld en gediscrimineerd.

Pacifist? Dus communist!

In zekere zin vormden de W.V.R.-afdelingen, ook in 't Westen, reuzenverenigingen in vergelijking met niet-gealigneerde vredes*groupuscules*. Immers, de communistische partijen moedigen hun leden aan bij "de vredesbeweging" aan te sluiten. En zelfs in een land als België vormde de C.P. een gigantische beweging in vergelijking met de genoemde *groupuscules*. Dit heeft er mede toe bijgedragen dat, gedurende vele jaren, al wie zich tegen de krankzinnige wapenwedloop uitsprak ervan verdacht werd "communist" te zijn, of toch in de ban van Moskovische propaganda.

Begrijpelijkerwijs bestond dat vooroordeel vooral bij de bezittende klassen en het door hen geconditioneerde publiek. Zo werden we zelf gedurende twintig jaar door *patronale* broeders verdacht van "communistische sympathieën". Nu, we maken inderdaad ernst met al wat kan of zou kunnen leiden tot enige benadering van het beginsel : "Van ieder naar zijn vermogen, voor ieder naar zijn behoefte". Maar wie dit als streefdoel aanhangt, moet ons inziens bovenal datgene van de hand wijzen wat we in ruime zin stalinisme noemen. En overal waar de dictatuur van een zich communistisch noemende partij heerst, vormt dit voor ons in essentiële mate een voorbeeld van wat we uit alle macht willen voorkomen.

"Vlaams gesprek over de vrede"

De B.U.V.V. mocht dan al groot zijn in vergelijking met niet-gealigneerde vredesgroepen, buiten de partijcommunistische kring bestond (ook) zij uit niet veel meer dan... anderhalve man en een paardenkop. In 't begin van de jaren zestig, na meer dan tien jaar pogen dus, was zij niet uitgegroeid tot de brede, pluralistische beweging die ze wilde zijn. Vandaar dat ze die laatste trachtte te verwezenlijken via een permanent overlegorgaan opgericht op haar initiatief. Omstreeks 1962 stelde men voor een soort permanent "Vlaams gesprek over de Vrede" op gang te brengen tussen verschillende groepen. Daar kwam niets van terecht en omstreeks 1964 werd daarom van wal gestoken met een "Contactgroep voor de Vrede". Ook die liet na een poosje weinig of niets meer van zich horen. Pas in het voorjaar van 1971 zou de B.U.V.V., vertegenwoordigd (uiteraard) door kernleden van de Communistische Partij, erin slagen een koepelorganisatie met toekomst op te richten : het ging om het Overlegcentrum voor de Vrede (O.C.V.). Maar daarop komen we later terug.

Christelijke Vredesconferentie

Ook op internationaal vlak heeft men naar alle waarschijnlijkheid moeten ondervinden dat de Wereldvredeesraad onvoldoende aanhang verwierf buiten kringen die dicht bij de communistische partijen staan. Dit verklaart ons inziens ten dele dat in 't begin van de jaren zestig vanuit het Oostblok het initiatief uitging van een christelijke vredesbeweging : de Christelijke Vredesconferentie. Toen we in 1965, in Praag, eens het internationale secretariaat van dit laatste bezochten, spraken we met de redactiesecretaris van het internationale blad. Dat was een protestants dominee of predikant die het ongetwijfeld ernstig meende met zijn christelijk geloof. Bovendien poogde hij het oprecht voor mogelijk te houden dat de Christelijke Vredesconferentie iets anders kon brengen dan de Wereldvredeesraad (of de Tsjecho-slowaakse afdeling ervan). "Hun standpunt," zei hij, "is politiek, het onze theologisch."

Dit goedbedoelde verlangen om wat anders dan Moskovische propaganda te verspreiden, leidde evenwel nooit tot veel resultaten. In de standpunten die men innam, tekende zich een zelfde lijn af als in die van de W.V.R. Men kan ook zeggen dat de Christelijke Vredesconferentie, in de optiek van de machthebbers van 't Oostblok, tot doel had om in Oost en West kristenen te winnen voor de W.V.R.-strekking.

Hoezeer men op Moskou *gealigneerd* bleef, bleek onder andere overduidelijk toen, kort na de invasie van Tsjecho-Slowakije door Warschaupacttroepen, een internationale vergadering in Praag plaatsgreep. Zoals gebruikelijk, werden de regeringen van Washington en van de Navolanden, op alle denkbare manieren betutteld. Ondertussen stonden, in dezelfde stad, de tanks opgesteld van de vredeskampioenen die de Praagse lente waren komen verpletteren. Daarover evenwel zweeg de Christelijke Vredesconferentie in alle talen...

Breuk tussen Moskou en Peking

Toen de vijandigheid tussen China en de Sovjet-Unie openlijk losbrak, volgde er logischerwijs, na jarenlange spanning, een afscheuring op het vlak van de W.V.R. (in 1964). Scheuringen volgden toen ook in Westerse communistische partijen. Er ontstonden autonome "Pekinese" groepen, die op hun beurt "pluralistische" vredesbewegingen in 't leven riepen. Hier te lande kwam op die wijze de Aktie voor Vrede en onafhankelijkheid (A.V.O.V.) tot stand, die aan

Vlaamse zijde nauwelijks meer dan op papier bestond en die dan ook beter bekend raakte als A.P.I.P. : Action pour la Paix et l'Indépendance des Peuples.

Een lang leven was die beweging niet beschoren. In het najaar van 1966 gingen we nog met haar betogen in Florennes, waar naar we vermoedden kernkoppen waren opgeslagen. Maar in de jaren na 1968, toen de maoïstische stromingen pas voor goed van de grond kwamen, verdween de APIP uit de circulatie. Er werden wel andere zijorganisaties opgericht zoals de Anti-Imperialistische Bond en, enkele jaren later, het I.K.O.V.E. : Internationaal Comité voor Vrede in Europa, dat vooral wees op het dreigende gevaar voor West-Europa van een Russische invasie.

Atoommarsen van de jaren zestig

De anti-atoommarsen kenden een hoogtepunt in de eerste helft van de jaren zestig. (In een land als België brachten zij telkens enkele duizenden mensen op de been.) Hoe belangrijk de initiatiefnemende en lijnbepalende rol van W.V.R.-afdelingen erin was, valt moeilijk te evalueren. Zeker is in ieder geval dát hij belangrijk was. En toen we in de zomer van 1966 in Moskou eens gingen praten op het secretariaat van het Vredescomité van de Sovjet-Unie, dat is de nationale afdeling van de Wereldvredesraad, moesten we ondervinden dat men er daar eigenlijk ook zo over dacht. Dat konden we afleiden uit het feit, dat terwijl al onze andere voorstellen minzaam van tafel werden geveegd, men het terstond eens was met het denkbeeld van gelijktijdige anti-atoommarsen met *gelijke slagzinnen* in Oost en West. Kennelijk ging men er van uit dat zulke demonstraties reeds plaatsvonden en alleen nog verder in omvang moesten toenemen. Men beschouwde ze dus min of meer als iets wat men zelf op gang had gebracht...

Vietnam

Naarmate de Amerikaanse militaire interventie in Indochina uitbreiding nam, raakten de anti-atoommarsen enigszins uit de belangstelling. In de tweede helft van de jaren zestig kwam de oorlog in Vietnam meer op het voorplan. Het standpunt van een onafhankelijke vredesbeweging als de War Resisters' International ten aanzien van de nachtmerrie in dat land kan men ongeveer als volgt samenvatten: "1) terugtrekking van alle buitenlandse troepen, 2) stopzetting van alle buitenlandse wapenleveringen, 3) democratische verkiezingen onder internationale controle." Maar, zoals in de anti-atoommarsen, kwam het standpunt van onafhankelijke oorlogstegenstanders veel minder aan bod dan dat van de *gealigneerde* vre-

desbeweging (waarin de afgescheurde Pekinese vleugel een zeer luidruchtige maar eerder kleine en in zichzelf besloten groep vormde). Een en ander verklaarde dat de Vietnambetogingen goeddeels uitliepen in partijdige manifestaties. Kreten als "F.L.N.-vaînca" en "Ho-Ho : Ho-shi-min" waren niet van de lucht.

Tsjecho-Slowakije in 1968

De Wereldvredeeraad kon haar wijdvertakte geledingen, over 't geheel genomen, goed op de Moskovische golfengte afgestemd houden. Toch liepen de dingen soms enigszins uit de hand. Dat gebeurde bijvoorbeeld in 1956, ten tijde van de bloedige onderdrukking door Sovjettroepen van de Hongaarse revolutie. Geconfronteerd met die prangende gebeurtenis, kon het uitvoerend bureau van de W.V.R., hoezeer ook door partijcommunisten beheerst, niet tot eensgezindheid komen. Dat bleek op haar zitting in november 1956 te Helsinki en werd toegegeven in een communiqué, aan het slot waarvan niettemin eensgezind werd opgeroepen voor : 1) terugtrekking van de Sovjettroepen zodra dat in een verdrag tussen de Sovjet-Unie en Hongarije zou kunnen worden overeengekomen, 2) de erkenning van de volle soevereiniteit van Hongarije". Al met al formuleerde men het besluit dus toch zo dat het op bijval van de regering in Moskou zou kunnen rekenen. Dat geldt ook voor punt 2. Het gaat hier immers om een van de clichés die de W.V.R. overal ter wereld in haar vaandels voerde : het recht van de volkeren op soevereiniteit. Dit werd evenwel heel verschillend ingevuld naar gelang van de plaats op aarde waar die volkeren leefden. Felle tegenstander van buitenlandse inmengingen toonde de W.V.R. zich alleen wanneer dat tegen Westerse landen gericht was. Over de door een grote mogendheid ingevoerde éénpartijdictatuur in Oost-Europese landen repte men met geen woord. Evenmin deed men dat bijvoorbeeld over de brutale annexatie van Estland, Letland en Litouwen of over de inlijving van tientallen etnische groepen in het Russisch imperium.

Toch kon de Moskovische lijn niet altijd zonder meer in alle W.V.R.-afdelingen de boventoon voeren. Zo vormde de invasie van Tsjecho-Slowakije in 1968 een punt van onenigheid. Sommige Westerse communistische partijen spraken zich terstond uit tegen die interventie. Dat deed bijvoorbeeld de Belgische Communistische Partij, zodat de door haar beheerste B.U.V.V. uiteraard een gelijkaardig standpunt innam. Maar op het vlak van de W.V.R. kon men kennelijk niet tot eensgezindheid komen. Daarom zweeg men erover. En terwijl overal ter wereld de belangstelling van de publieke opinie zich toespitste op de militaire agressie in Tsjecho-

Slowakije, stond daarover geen woord te lezen in "Perspectives", het internationale tijdschrift van de W.V.R. (van hen dus die zich als zijnde "de" vredesbeweging opvoerden). Nationale afdelingen in het Oostblok daarentegen lieten zich niet onbetuigd : zij verdedigden de interventie. Zo overstelpte de Friedensrat der D.D.R. de wereld met propagandamateriaal waaruit moest blijken dat de troepen van het Warschaupakt zich in het genoemde land waren komen inzetten "voor socialisme en vrede"...

Overlegcentrum voor de Vrede (O.C.V.)

Begin 1971 stelde de B.U.V.V. aan enkele verenigingen voor om met een overlegorgaan van wal te steken. Dat geschiedde bij monde van twee kernleden van de communistische partij. Een van hen, André De Smet, was toen al sinds vijftien of twintig jaar vrijgestelde van zijn partij en had tot taak zich voltijds bezig te houden met de vredesbeweging. Een dergelijke stand van zaken, waarbij de communistische partijen vrijgesteld werden afstonden aan de door hen gestichte en gecontroleerde vredesbewegingen, verklaarde mede de grote mogelijkheden van die bewegingen in vergelijking met die van onafhankelijke vredesgroepjes. Die laatste konden zich haast nooit vrijstellen veroorloven, tot een eind in de jaren zeventig ook niet in België.

Hoe dan ook, men kan zeggen dat het O.C.V. **in** zekere zin op initiatief van de communistische partij tot stand kwam. Zoals gewoonlijk evenwel, hield die politieke formatie zich opzettelijk op de achtergrond, om zo weinig mogelijk mensen af te schrikken. Daarom mag men met recht en reden zeggen dat de B.U.V.V. eens te meer niet zo maar als zijorganisatie maar wel degelijk ook als mantelorganisatie optrad.

Internationaal bekeken, kan men eveneens stellen dat koepelorganen als het O.C. V. tot stand kwamen op voorstel van de Wereldvredeeraad of gelijkaardig gestemde krachten. M.a.w.: de verkapt Moskovische komaf, voor wie zichzelf niet wil bedriegen, valt niet te loochenen. Maar dit zouden B.U.V.V.-bestuursleden nooit hebben toegegeven. Zij begonnen gewoonlijk met zo lang mogelijk te verzwijgen dat ze lid waren van de C.P. Dan gaven ze voorzichtig toe dat ze bijvoorbeeld deel uitmaakten van het centraal Comité van die partij maar dat dit het pluralistische karakter van hun vredesbeweging niet in 't gedrang bracht. Uiteindelijk konden ze ook niet loochenen dat de partij de steunpilaar van hun vredesbeweging vormde, maar daaraan voegden ze bijvoorbeeld iets toe als : "Men kan het de communistische partij toch niet kwalijk nemen dat ze voor de vrede zoveel meer doet dan anderen". Een prachtig argument natuurlijk! Maar wel een waarin men over 't hoofd ziet dat bij de bewapeningskampioenen aan de overkant een zusterpartij de alleenheerschappij uitoefent en een doorslaggevende rol speelde bij de oprichting en verdere ontwikkeling van organisaties als de Wereld-

vredesraad.

Katholieke zieltjes

Begin 1971, bij de oprichting van het O.C.V., bleek de B.U.V.V. verder te willen mikken dan de traditioneel links-pluralistische samenstelling waaruit bijvoorbeeld atoommars- of Vietnamcomités bestonden. Er kwamen weliswaar heel weinig mensen -nauwelijks vijf of zes- naar de eerste vergaderingen, maar onder de aanwezigen bevond zich een afgevaardigde van Pax Christi, bekend als de officiële vredesbeweging van de katholieke kerk.

Met een dergelijke vis in 't net gelukte het de initiatiefnemers een aanzienlijk aantal katholieke jongerenverenigingen mee te krijgen. Reeds in de zomer van 1971 vormden die de meerderheid in het O.C.V. Naast Pax Christi traden toe : C.V.P.-jongeren, Chirojeugd, Jong Davidsfonds, Katholieke Jeugdraad, Vlaams Verbond van Katholieke Scouts, Vlaams Verbond van Katholieke Meisjes.

In aantal pas op de tweede plaats kwamen niet-confessionele linkse jongerenverenigingen: Humanistisch Jeugdverbond, Jongsocialisten, Communistische Jeugd, Socialistisch Jeugdverbond. Daarbij valt op, dat behalve die van de initiatiefnemers, vrijwel alle aanvankelijke toetredingen van jongerenverenigingen stammen. Men beleefde de jaren na 1968 en er kwam (onder andere) een antimilitaristische golf onder de jongeren. Daarop wilden de W.V.R. en de B.U.V.V. inspelen : te meer ook, naar het ons voorkomt, omdat die jongeren, zeker de katholieke, niets afwisten van wat men in 't Engels al twintig jaar eerder "the aligned peace movement" noemde...

Internationale van Oorlogstenstanders (I.O.T.) en Gilbert Hubert

De I.O.T., die we in de jaren zestig in Vlaanderen hadden heringevoerd, behoorde eveneens tot de stichtende verenigingen van het O.C.V. Op papier was dat toch zo, want in werkelijkheid hadden we niet eens de kans gekregen te oordelen over de beginselverklaring die het O.C.V. eind 1971 aannam. Achter onze rug, zonder dat we zelfs maar ingelicht waren, werd die namelijk, namens de I.O.T., ondertekend door Gilbert Hubert. Die laatste was ons in 1969 inlichtingen komen vragen over het statuut voor gewetensbezwaarden. In de herfst van dat jaar trad hij, op ons voorstel, eveneens toe tot de werkgroep rond het blad Protest en tot de I.O.T. Later werd overeengekomen dat hij tijdens zijn burgerdienst bij een bevriende vereniging

ook voor de I.O.T. en haar tijdschrift zou werken. Maar nadat, in januari 1971, zijn burgerdienst was begonnen, kwam er spoedig een kwalijke kentering in zijn opstelling. Van loyale, hoewel wat te schuchtere en meegaande medestander ontpopte hij zich tot een in leiderswaan bevangen iemand. Hij kende anderen niet meer, raakte in de ban van wegpeste houdingen, achtte zich niet gebonden door afspraken en nam zijn willekeur voor legitieme beslissingen van de vereniging.

In verband met het O.C.V. manifesteerde zich dat reeds in mei 1971. We verschaften aan Gilbert, op heel bedaarde wijze, inlichtingen over de komaf van de initiatiefnemers van het O.C.V., van de B.U.V.V. dus. Maar hij reageerde daarop met louter dove betweterigheid. En zo ging hij behoren tot de stroming die tegenover het blinde anticommunisme een even blind taboe stelde, waardoor kritiek op al wat van communistische of verkapt communistische zijde kwam onmogelijk werd. Zulke mensen laten zich gemakkelijk manipuleren door krachten van Moskovische signatuur. Dat kwam eind 1973 nog eens in volle krasheid tot uiting. Gilbert ging, op kosten van 't Oostblok, in Moskou de I.O.T. vertegenwoordigen op een internationaal congres van de "vredeskrachten". Alleen wist de I.O.T. van toeten noch blazen... En toen we "onze afgevaardigde" daarover interpelleerden, liet hij o.a. met spontane naïviteit horen: "ZE hadden gezegd: 't is gij of 't is niemand". Met andere woorden: ZE bepaalden of de I.O.T. het opportuun vond in Moskou aanwezig te zijn en wie ze erheen wilde sturen...

"Europees veiligheidssysteem"

Op de eerste stichtingsvergaderingen van het O.C.V., waarop we aanwezig waren, legde de B.U.V.V. onder andere de nadruk op het idee van een Europees veiligheidssysteem. Dit werd al jaren gedaan door de Wereldvrede Raad, die daarmee een standpunt innam in overeenstemming met een verklaring in de tekst van het Warschaupact. Die luidt dat men bereid is de militaire alliantie op te heffen indien ze kan vervangen worden door een Europees veiligheidsstelsel. Als mondialist opperden we hiertegen nogal wat bezwaren. Want Oost- en West-Europa kunnen op zich geen vrede waarborgen, ook niet in ons continent. Wat we werkelijk behoeven, is niets minder dan een wereldveiligheidssysteem. Dit nu kan maar tot stand komen door middel van mondiale gezagsorganen, niet door een stelsel van verdragen tussen soevereine staten. Immers, de logica van de internationale verhoudingen en de geschiedenis leren ons dat vredesverdragen bij de eerste gelegenheid steeds weer als vodjes papier worden behandeld.

Hoe dan ook, dat er na de wereldoorlog een vredesconferentie moest komen, lag toch in de lijn der dingen. We wilden er ons dan ook niet tegen uitspreken. Maar spoedig zou men moeten ondervinden dat de verdragen van Helsinki niet eens tot meer détente konden leiden. Integendeel werd in de latere jaren zeventig de bewapening, met name in de Sovjet-Unie, ongebreideld verder opgeschroefd. En het schrikbeeld van een Euroshima kwam als misschien nooit tevoren op ons af. Hadden we dan ongelijk toen we, hoezeer ook voorstander van dialoog tussen de blokken, het denkbeeld van een "Europees veiligheidssysteem" als een vlag zagen die de lading niet dekt?

Beginselverklaring van het O.C.V. (1)

De officiële beginselverklaring verscheen begin 1972 in het O.C.V.-bulletin. Ook in bijvoorbeeld het nummer van maart/april 1972 van Protest werd ze opgenomen. Ongelukkigerwijs zijn we dit materiaal kwijtgespeeld, maar we beschikken wel over een persmededeling die het O.C.V. in de herfst van 1971 verspreidde en die in wezen eensluidend is met haar beginselverklaring. We laten de tekst ervan even volgen :

" Het O.C.V. wil een overlegcentrum zijn van organisaties van verschillende politieke en filosofische strekking die gezamenlijk willen werken voor de vrede.

" In al hun activiteiten zullen zij zich onder meer laten leiden door de volgende doelstellingen :

- " 1) strijd tegen de bewapeningswedloop, onder meer verbod van massale vernietigingswapens, gelijktijdige en gecontroleerde ontwapening,
- " 2) strijd tegen militaristische propaganda,
- " 3) uitschakeling van alle vormen van kolonialisme en rassendiscriminatie,
- " 4) het recht van de volkeren op soevereiniteit en onafhankelijkheid, noodzakelijk voor de vestiging van de vrede,
- " 5) het bevorderen van rechtvaardigere handelsbetrekkingen,
- " 6) vreedzame co-existentie tussen staten met verschillende politieke systemen,
- " 7) vervanging van de machtspolitiek door onderhandelingen bij meningsverschillen tussen de staten."

(Lees verder op de volgende pagina.)

(1) We bedoelen de oorspronkelijke beginselverklaring van 1971. Later werd een andere aangenomen.

Wie enigszins vertrouwd is met de propaganda uit het Oostblok, zal in deze persmededeling dadelijk datgene erkennen wat we ook toen al "de gewone Moskovische rimram" noemden. Weliswaar gaat het hier om slagzinnen die niet alleen de heer Brezjnef zonder meer had kunnen ondertekenen : na enkele wijzigingen in de woordkeus had ook de president van de V.S. dat gekund. Men moet echter in ogenschouw nemen hoe de W.V.R. en aanverwante een en ander steeds invulden en daarin -met sommige wijzigingen, nuanceringen en aanvullingen- werden gevolgd door hun Westerse medestanders. Zo werd met de punten 1, 6 en 7 in de praktijk bedoeld dat de voorstellen van de Sovjet-Unie altijd in die richting gaan maar onveranderlijk worden gekelderd door de US-Navo. Punt 2 hield bijvoorbeeld nooit protest in tegen de wijze waarop in het Oostblok, en ook in China, van in de kleutertuin de kinderen wordt ingeprent dat ze zich bereid moeten tonen om het "socialistische vaderland" desnoods met de wapens te verdedigen. Ook de punten 3 en 4 werden alleen gericht tegen Westerse mogendheden : wat de Sovjet-Unie op dit stuk uitrichtte binnen en buiten haar grenzen, werd nooit op de korrel genomen, toch niet op internationale bijeenkomsten, tenzij in de vorm van een vlug overdonderd dissident geluid.

Overigens konden we ons als mondialist nooit verzoenen met het typisch communistische of Moskovische cliché van "het recht van de volkeren op soevereiniteit". Het waanbeeld van de soevereiniteit staat immers juist de vrede in de weg en bevordert evenmin het zelfbeschikkingsrecht van volkeren of groepen.

Prioriteiten in de vredesbeweging

Oorlogstegenstanders verzetten zich uiteraard uit alle macht tegen het vervaardigen van neutronenbommen, het plaatsen van kernraketten of het uitbouwen van antikernsystemen in de ruimte. We hebben echter moeten vaststellen dat in Westerse landen telkens acties op gang kwamen rond punten die het Oostblok prioritair stelde. Dit verklaart o.i. dat men hier lange tijd over 't hoofd zag dat de neutronenbom of het star wars -project geen louter Amerikaanse uitvindzels zijn. Het verklaart ook dat er weinig of geen energie overbleef voor andere prioriteiten. Zo kwam het bijvoorbeeld niet tot massale protestacties tegen het bloedbad in Afghanistan of de militaire staatsgreep in Polen : zij die voor Vietnam of voor Chili bij herhaling de straat op gingen, lieten nu weinig of niets van zich horen, op een handjevol loffelijke uitzonderingen na.

Vlaams Actiecomité tegen de Atoomwapens (V.A.K.A.)

Het protest tegen de nieuwe middellange afstands-raketten gaf in Vlaanderen aanleiding tot de oprichting van een nieuwe, uit het O.C.V. gegroeide actiegroep : het V.A.K.A. Dit ontstond in 1978, toen het Oostblok of de

Wereldvrede raad al hun duivels loslieten op de geplande plaatsing van Amerikaanse Pershings en kruisraketten in West-Europa. Hoe een en ander bij de stichting van het V.A.K.A. juist verliep, weten we niet (we hadden ons al enige tijd uit vrijwel elke buitenhuizige activiteit moeten terugtrekken). Toch kan men zich voorstellen dat de tientallen bij het O.C.V. aangesloten verenigingen zich niet zo gemakkelijk in beweging lieten zetten (1). Daarom besloten tien O.C.V.-voortrekkersorganisaties met een anti -rakettencomité van wal te steken. Het ging uitgerekend om verenigingen die zich makkelijk laten afstemmen op de lijn van de *gealigneerde* vredesbeweging. Drie onder hen waren niets anders dan emanaties van de communistische partij: de B.U.V.V. (die toen omgedoopt was in de naam van haar blad Vrede), het Masereelfonds en de Communistische Jeugd. Verder het Daens-Actiefonds waarin de invloed van de genoemde partij beslissend aan bod komt, en een vereniging als Oxfam, waarin de c.p. ook een aardig voetje aan huis heeft. De overige linkse groepen, zoals de Jongsocialisten, vertonen volgens ons eveneens traditioneel een gebrek aan weerstand tegen de Sovjetlijn op het stuk van vrede en internationale politiek. Dat geldt vanaf de jaren zeventig in zekere mate ook voor Pax Christi, zoals trouwens evenzo voor de toen pas opgerichte v.z.w. I.O.T.

Een afdeling van de W.R.I., van de War Resisters'International dus, vormt bij uitstek een vereniging van onafhankelijke oorlogstegenstanders. Maar bij ons was de I.O.T. begin 1978 in handen gevallen van enkele personen die voltijds werkten op het secretariaat te Brussel van de Burgerdienst voor de Jeugd. Op een schijnvergadering ter plekke hadden ze van de I.O.T. zogenaamd een v.z.w. gemaakt en hadden ze de begroting, het tijdschrift en alle middelen van de vereniging in beslag genomen. Het ging om Erik Van Thienen, Jan Rutgeers en Sam Biesmans: mensen die onvoldoende hadden geleerd te weerstaan aan de sirenenzang van de Moskouggebonden strekking (de eerste twee waren trouwens nieuwkomers die zich buiten hun diensturen nooit actief hadden ingezet in 't kader van de I.O.T.)

Reeds ten tijde van het verzet tegen de neutronenbom bleek Erik Van Thienen zich nogal voor de kar van de WVR-strekking te laten spannen. Dat wil zeggen dat hij niet inzag dat ons protest tegen ontwikkelingen in het nucleair inferno niet van de grond moet komen op vingerwijzingen van een militaire supermacht die zelf in die ontwikkelingen gevangen zit.

(1) Aan Franstalige kant lukte dat wel. De Concertation Nationale d'Actions pour la Paix et le Développement (C.N.A.P.D.) had het niet nodig een aparte actiegroep in 't leven te roepen. (Terloops wijzen we hier ook even op de logica der dingen die meebracht dat de C.N.A.P.D. op hetzelfde adres huist als de WVR-afdeling die de Union Belge pour la Défense de la Paix is. Het O.C.V. was in de beginperiode eveneens gevestigd op het adres van de B.U.V.V.)

Wat Jan Rutgeers betreft, die ontving bijvoorbeeld driekwart van zijn salaris van een *marxiserend* mecenas, voorzeker een allercharmantst persoon, maar iemand van wie men zich moet afvragen of hij zich niet als nuttige idioot liet misbruiken door krachten die culminereren in de al vaak genoemde hoofdstad. Dezelfde Jan Rutgeers liet ook clichés horen die toen in de mode waren zoals: : " Moeten wij ons wel inlaten met wat in een communistisch land gebeurt?" We hadden bijvoorbeeld jarenlang geprotesteerd tegen het feit dat onder het tijgerkooiregime van Diem er in Vietnam tienduizenden mensen om politieke redenen gevangen zaten. Na de overwinning van het Nationaal Bevrijdingsfront lag dat aantal al spoedig even hoog, zoals reeds in 1975 werd gemeld door Vo Van Ai, de Vietnamese afgevaardigde op de WRI-raad. Maar volgens Jan ging ons dat dus nauwelijks wat aan... En zo kon het gebeuren, dat toen de uittocht van tienduizenden bootjesmensen op gang was gekomen, er in Protest een vergoelijkend artikel verscheen.

Sam Biesemans vertoonde eveneens gelijkaardige trekken. Zoals andere jonge militanten -of bekende personen, bijvoorbeeld schrijvers- in Westerse landen, liet hij zich vieren en verwennen door krachten uit het Oostblok : dat gaat met gratis reisjes en zo. De laatste keer dat we hem ontmoetten, kwam hij pas terug uit Cuba. En hij vertelde fier dat hij in de armen van Fidel gefotografeerd was. Diezelfde Sam wilde zich als grote voorvechter in Vlaanderen van de dienstweigering laten gelden. (Op een persconferentie in november 1979 liet hij zelfs, tegen alle chronologische evidentie in, verstaan dat de vereniging Burgerdienst voor de Jeugd pas in 1969 onder zijn impuls was tot stand gekomen : een grof staaltje van egotische inbeelding). Maar hoe Fidel onze Cubaanse geestverwanten bejegt, bleek voor hem niet zo dadelijk een punt te vormen...

Met zulke mensen aan 't roer, kon het gebeuren dat de v.z.w. I.O.T. voor een stuk verzeild raakte in het kielzog van de *gealigneerde* vredesbeweging.

Besluit

In de jaren vijftig en zestig vertoonden de menigten een huiveringwekkende apathie tegenover de dreigende hel van een kernoorlog. De massale protestacties van de laatste jaren bewijzen dat hierin verandering kwam. Dit vormt op zich, ondanks de gevaren verbonden aan sommige vormen van massaberoering, een verheugend verschijnsel. Bij het vaststellen van de prioriteiten in de vredesbeweging zouden evenwel de aan het Oostblok gebonden krachten geen initiatiefnemende en manipulerende rol mogen spelen. Concreet wil dit zeggen dat men met de *gealigneerde* vredesbeweging overleg moet kunnen plegen zonder zich door haar op sleeptouw te laten

nemen. Om daartoe te komen, moet men eerst sommige gegevens onder ogen willen en durven zien. Het zou ook nuttig zijn indien, aan de hand van bewijsmateriaal, grondige studies werden gemaakt van wat ons hier bezighield. Zelf konden we daaraan niet beginnen, we moesten ons beperken tot een vluchtig verslag.

Jean Verstraeten (1)

(1) De opsteller van deze tekst is er persoonlijk verantwoordelijk voor.

Dank nog aan WVR, die destijds mijn bedenkingen nalas. Na het scannen, blijft mogelijk 't een en ander nog voor verbetering vatbaar.

